

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

3 de Testamentorum distinctione seu diuisione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

- quam testator fecit inuitus, vel metu adactus: & ideo qui a coactio testator institutus est, siue is metu impulerit & coegerit, siue alius pro eo infcio vel consentiente, heres non est, *leg. si quis ali. testa. prohib. C. facit. l. i. in prin. C. §. 1. eod. tit. in P.* ¶ Blanditiis ¶ tamen prouocare voluntatem in se defuncti non est prohibitum, sed probatur iure ciuili ex his facta institutio, *l. fin. eod. C. §. l. fin. eod. tit. P.* nisi nouercalibus delinimentis pater inductus, contra proprium sanguinem iudicium suae voluntatis dedisset, *l. 4. de inoff. testa. P.* Statuit & Solon, *Plutarch. in vita Solon.* non valere testamentum eius, qui ingrauescente morbo, aut medicamentorum vi impellente, aut vinculis, aut coactus, aut coniugis suasionibus, aut blanditiis adductus, disposuisset. ¶ Si quidem ¶ in finitione occurrit huic voluntati, quod exigitur, vt voluntas sit iusta sententia: alioquin omnis voluntas rata non est, nisi ea sit iusta quoque. Iusta porro erit, quae iure & bene fit, *c. ius dicitur est, de verbor. signific. §. 1. de nupt. l. si uxor, de adult. P. & secundum leges.* Neque subsistit dispositio, quae aduersatur rationi vel legibus, *c. fraternitatem, de sepultur. l. nemo potest, C. de le. si quis inquilinos 115. §. si. de leg. 1.* Nec proprie testamentum dicitur, nisi iure perfectum, *l. 2. §. 1. quemadmodum testam. oper.*
- ¶ Vnde ¶ colligimus non magnopere laborandum esse, in explicanda quaestione eorum, qui putant addenda esse huic finitioni Vlpiani, verba, *cum heredis institutione.* Nam leges, cum de vltima testamentaria voluntate agunt, institutionem heredis existimant esse principem, sine qua non sit testamentum efficax, *l. 1. de vulg. in P. l. quod per manus 10. C. §. l. fin. de iur. codic. P. §. ante heredis institutionem, de legat. 1. de hered. instit. P. §. in primis, de si deic. hered.* Et institutio directa & exhereditatio, facit vt testamentum ab aliis vltimis voluntatibus separetur: quia nec in codicillis, nec in aliis hac fieri possunt, *l. non codicillum, C. de testam. leg. illud 13. §. fin. de iur. codic.* Instituire herede nihil aliud est, quam intra hereditatem ponere, dare ei hereditatem, siue talis scriptus sit, siue talis fuerit nominatus, *l. 1. §. institutum, de hered. instituen.* Excepto milite, qui ex privilegio in codicillis institutionem facere poterit, *l. militis codicillis, in prin. de milit. testam. in P.* & haec institutio non proprie talis est.
- ¶ Facit ¶ & Guill. Bened. ad ca. Raynuius, ad verba, adiciens, vt *Alerocha, num. 16. 17. 18. de testamen.* testamentariam institutionem triplicem, propriam, impropiam, & impropiissimam. Propria est, cum in testamento quis instituitur in tota hereditate, vel in quota aliqua eius in *l. quoties heredis, de hered. instit. P.* Improperia est, cum filius instituitur in legitima, vel in eo quod in legitimam reducitur: puta, si in dote, vel in donatione propter nuptias instituitur, vt in *l. quoniam nouella, C. de inoff. testam.* Legitima namque naturae est quidem, quota bonorum patris pars deducto a re alieno: non hereditatis, in qua & debita sunt: *l. cum a matre, C. ibi not. C. de res vind. l. fin. §. in computatione, de iur. deliber. Tenet Bart. in l. ex facto, circa med. de hered. instit. rex. glo. Ange. C. §. mala in l. ita tamen, §. separatus, ad Trebell.* Impropiissima, quoties instituto herede vniuersali, alius extraneus instituitur in re certa. In quo casu illa institutio non est quota hereditatis, neque bonorum, ad eunde herede vniuersali, *l. ex facto, C. l. quoties, de hered. instit. Bald. in l. Gallus Aquilius in fin. de lib. C. posthum. Ang. in §. 1. de hered. instit.* ¶ Instituitur ¶ porro heres in testamento, vt ipse voluntatem defuncti exsequatur, secundum postrema verba finitionis testamenti, *de eo quod post mortem suam testator fieri voluit, quae constituunt differentiam inter voluntates vltimas testamenti & voluntates contractus.* Cum in testamentis variare liceat & mutare placita vsque ad mortem, quia eorum effectus post mortem tantum est, *l. 4. de adion. lega. l. cum hic status, §. aut oratio, de dona. int. vir. C. uxor. l. posterior, quib. mod. test. in fin. at in contractibus nescit vox semel missa reuerti, & effectum sine retractione statim contractus accipit, leg. in commodato, §. sicut commod. l. sicut, de actio. Et statim fit creditor & debitor contractu inito, etsi sub conditione in tempus mortis executio differatur, *leg. is cui sub conditione, de actio. §. ex conditionali, de verb. oblig.* cum tamen heres non possit in testamentis dici, nisi post mortem testatoris, nec licet editas, *l. pro hered. P. l. 1. de hered. vel actio. vendit. P. l. nihil aliud, de verb. sign. l. hereditas, de reg. iur. nec qui putat testatorem viuere, adire potest eius hereditatem, l. heres institutus, de acq. her. d. P.**

De Testamentorum distinctione seu diuisione. Cap. 3.

1 Testamentorum priscorum tria genera, in comitiis, in procin-

tu, per as & libram.

2 In procinctu testamentum quando fiebat.

3 Testamentum per As & Libram.

4 Testamenta nostra non cognoscunt ante mortem quare nostra inter-

est. C. §. 5.

6 Testamentorum hodie tres species, Solemne, Nuncupatum, & Militare.

7 Testandi, vt vellent domini facultas restricta.

8 Testamentum coram principe factum, vel apud acta, non eget solemnitate. C. §. 9.

10 Testamentum amissum probari potest per instrumentum & duobus testibus quomodo.

11 Testamentum imperfectum duplici modo, solemnitate, vel voluntatis ratione.

Antiquorum ¶ testandi formulae fuerunt, quae partim in desuetudinem abierunt, partim immutatae vestigia prisca hodie retinent aliae omnino subsistunt. Tria genera testamentorum fuerunt prisca temporibus: vnum, quod fiebat in pace & otio solemne: aliud, quod in procinctu: tertium, quod per as & libram, *Iustin. in §. 1. C. 2. de test. in Insti. iur. ciuil. Aul. Gell. lib. 13. ca. 27.* In otio pacis, Romanis calatis comitiis, id est, coram populo conuocato per cornicem fiebat. Iulius Pollux, *lib. 8. Onomasticon agit, τριεὶ δὲ ἀρχαί, de magistris equitum,* apud Graecos eundem morem seruatum inuuit, dum ait, quatuor species esse concionum, sed primam & praecipuam, quae confirmabantur magistratus, & ibi publicas causas euulgari solitas, hereditatumque partes, & vt ipse scribit *ἀρχαί τῶν κληθῶν.*

¶ In procinctu ¶ fiebat, cum viri ad praelium faciendum in aciem vocabantur: quod antequam gladii cingerentur pugnatu, fiebat tribus aut quatuor audientibus tantum, vt scribit Plutarchus etiam in Coriola, cum aliis, *Iust. §. 1. de testa. ord. Gellius 15. c. 27.* ¶ Tertium ¶ fiebat per familiam emancipationem, cui as & libra adhiberetur: cum testator e manu sua abdicabat bona sua, & quasi vendebat ei, quem heredem faciebat imaginaria venditione, adhibita libra, & ere ab emente dato, & adhibito libripende, & quinque testibus puberibus ciuibus Romanis, & eo qui familiae emtor dicebatur, *d. §. 1. de test. ord. A. re enim rudi & ponderato in alienationibus prisca antiquitas vtebatur, Plin. lib. 33. c. 3.* pro pecunia, cuius commercii formula remansit in simulata venditione, quae alienationem continet per adiunctionem asis & librae. In titulis Vlpiani, tit. 20. illius testamenti solemnitas apponitur in haec verba, *In testamento, quod per as & libram fit, duae res aguntur, familiae emancipatio & nuncupatio testamenti. Nuncupatur testamentum in hunc modum. Tabulas testamenti tenens testator ita dicit, haec in his tabulis certisue scripta vt sunt, ita do, ita lego, ita testor: itaque Quiritis vos testimonium praebete. Quae nuncupatio & testatio vocatur.*

¶ Has formulas ¶ aliquando & ius ciuile probauit, idque vt 4 obuiam iret fraudibus, quibus clam voluntates vltimae supponi, vel intercepti, vel corrupti possunt. Sed postea ius praetorium aliam adinuenit formulam testandi, cum praedictae certis rationibus displicuissent, *§. sed praedicta quidem, de testa. ordin.* Tunc quia tutum visum non est adhiberi vltimis voluntatibus tantam hominum turbam, quanta in comitiis aderat. Eueniebat namque, vt publicata palam voluntate testamentum, proximi, quibusque nihil testamento relicto erat, in contemptum testamentum protocarentur: & alii qui se nouerat institutos, necem illorum habenda hereditatis gratia accelerarent. ¶ Interest ¶ quoque ¶ nostra, ne secreta rei nostrae familiaris, debita vel onera, secretaue pandantur, *l. 2. quan. C. qui. quar. pars deb. l. br. 10. C. l. 2. C. de alim. pupil. praef.* Vt eadem ratione voluerint hodie leges testamentaria viuendum non resignari, vel si resignentur, vel propalantur, poena imponatur falsi, & alia facientibus, *l. 1. §. si quis tabulas, de posit. in P. l. si quis testamentum, §. 1. ad l. Aquil. in P. l. si quis aliquid, §. qui vini, de poen. in P.* Et quamuis omnino secretum non dicatur, quod sit coram testibus, in *l. coram, de verb. sign.* tamen respectu alio, secretum dicitur, quod vulgo notum non est, *leg. 1. §. summa cum vtilitate, de iis qui deie. vt effude. lib. 9. P. tit. 3.* Itaque praetorio iure testamentaria ita demum rata erant sine mancipatione, si testium septem signacula adhiberentur, *d. §. sed praedicta.* ¶ Tandem ¶ autem iure praetorio cum ciuili coniuncto, & 6 in vnum corpus redacto, testamentorum tres species esse ceperunt vltimate. Aliud namque testamentum paganicum, aliud militare, *§. 1. de milit. test. ap. Iustin.* Et rursum paganicum, aliud quod scripturam est solemnem exigit, vnde solemne dicitur, *§. sed cum*

p. n. l. a. m. de test. am. aliud quod sine scriptura fieri potest, §. pen. de
 hered. & falc. in n. h. §. si de test. nuncupatum dicitur. De quib.
 T. potest. §. Ex his antiquae omnes disponendi matorem formu-
 lae & libertas disponendi ut cuique placuisset legibus 12. tabul.
 concellat. l. verba, de verb. sign. modum & cancellos recepti. l. 1. ad
 leg. Falc. P. §. 1. eo. tit. av. l. in fin. constituta regula rebus, personis, &
 formae. Arguuntur & ratione reum testamentum coram, qui non
 ut viros opo. tebar, sed nimis molliter & remisse fecerant inli-
 tutiones de vxoribus, eis vniuersarum rerum suarum vsum fru-
 ctum relinquentes, filius autem nudam proprietatem, qui inter-
 rim fame peribant, neve in posterum id fieret cautum est, §. pro-
 hibemus autem, de vrien. & sem. in a. h. neve liceret plus quam do-
 dantem legatis donare, d. l. 1. ad l. Falc. Personis, quae dispone-
 re non possent, lex quoque posita, quibus relinqui non possent,
 ut paulo post dicemus Deo fauente, Et placuit quoque, non cui-
 libet disponendi formam arbitrio concedere. Quemadmodum
 Scaevola Iurifconsultus. l. codicillis 9. §. fin. de leg. 2. non probat nu-
 dam voluntatem testatoris declinantem a lege, quia ita dispo-
 nit de suis bonis, Lucius Titus hoc meum testamentum scripsi sine
 ulla l. i. r. p. r. o. r. a. t. i. o. n. e. m. i. n. i. m. e. t. p. o. t. i. u. s. s. e. c. u. r. u. s. q. u. a. m. m. i. s. e. r. a. m. &
 n. i. m. i. u. s. d. i. l. i. g. e. n. t. i. a. m. & s. i. m. i. n. u. s. a. l. i. q. u. i. d. l. e. g. i. t. i. m. e. m. i. n. u. s. u. e. p. e. r. i. t. e. f. e-
 c. e. r. o. p. r. o. u. s. u. o. & l. e. g. i. m. u. s. h. a. b. e. r. i. d. e. b. e. t. h. o. m. i. n. i. s. s. a. n. i. v. o. l. u. n. t. a. t. e. Et Pla-
 to quoque in ea sententia fuit ne committeretur modus dispo-
 nendi singulis ex arbitrio. Sic enim scribit. Pla. 11. de legibus. Mul-
 ta singuli dixerunt, & inter se & legibus, & vincium moribus, ma-
 ioribusque suis contraria proferre testabuntur, si quis statuet, quod-
 curque testamentum in sine vita conditum fuerit, id omne fore inuol-
 utum. Stulta enim & abiecta quadam morositate ferme omnes pra-
 muntur, quando mortuos se iam arbitrantur, facit §. illud quoque,
 de vrie. & sem. in a. h. Et cum quisque suorum velit esse dominus,
 mortuus homo. Frequenter hinc verbis vitium. Graue nimium
 inquit est, o Deus, si mea m. h. non licebit cuiusque velim relinque-
 re, & alius plura, & alius pauciora prout erga me mali boniue liquido
 fuerint inveniunt in morbo, tum in senio, tum in alis infortunis meis
 commorari. Unde praesens legislator, o Clinia, molles fuisse mihi videntur,
 qui legem scripserunt illam, per quam licet cuique vicinque ve-
 lit simpliciter sua disponere: quod ego qui leges condido, aliter statu-
 endum censeo & leges disponendi ponam. Ex quibus video recte abro-
 gatam legem Valentianam, qui in novellis statuit, iure novell. Va-
 lent. tit. 4. de test. am. licere testari cunctis iure civili, iure pretorio,
 per nuncupationem, municipalibus gestis, per testimonium p. in-
 cipis & subscriptione conditoris. Et refert se indulsisse Leonio,
 & vxori eius iucundae, ius liberorum, id est, ut in eadem carta mu-
 tuo se possent in casu, quo alter alteri superiueret, heredes scri-
 bere, ut. praed. §. fin. Statuit insuper, valere testamentum per scri-
 pturam quam vocat holographem, iure testamenti in qua quis
 propria manu voluntatem suam ob defectum testium requisi-
 tum solus scripserit, aliquibus adhibitis. §. Ceterum §. coram
 principe vel iudice factum, receptum testamentum, & validum
 habetur. Omnium, inquit CC. Honor. & Theod. testam. co-
 rum solemnitate superare videtur, quod incertum mera fide preci-
 bus inter tot nobiles probataeque per sanas, etiam conscientiam princi-
 pis tenet. Sicut ergo securus erit qui alicuius cuiusque iudicis, aut mu-
 nicipum, aut aurius privatorum mentis sua postremum publicavit
 iudicium: ita nec de eius successione vquam tractabitur, qui nobis
 mediis & toto iure (quod in nostris est scriptis consuetum) teste suc-
 cedat, &c. Id ipsum in Gallia approbatum fuisse videtur ex legib.
 Caroli Magni, in capitula consuet. Carol. Magn. impressis ab Alex.
 Weissenhorn, cum commentar. Ancopachei, pagi 62. habetur lex &
 rubr. de adopt. lib. 2. l. Langob. Is enim sic statuit, Qui filios non ha-
 buerit, & alium quemlibet sibi heredem facere voluerit, coram rege,
 vel coram comite & scabinis, vel missis dominicis, qui tum ad iusti-
 tias faciendas fuerint ordinati, traditionem faciat. §. Et hoc §. pro-
 culdubio verum remanet, apud acta coram aliquo iudice testa-
 mentum factum valere, perinde si coram principe fieret, & abs-
 que testibus, dum tamen reperitur scriptum in actis curiae, per l.
 omnium & l. sancimus, ibi vel inter acta manifestaverit. C. de testam.
 quia acta in iudicio non requirunt testes leg. in donationibus, C. de
 donat. not. glo. in l. si. C. de re iudica. Veruntamen dubitatum est, an
 omnino nulli testes exigantur, an aliquis numerus, non tamen
 tantus quantus in testamentis alibi factis. Et hic pugnantibus sunt
 sententiae, de quibus vide Guill. Bened. in c. Raynus, ad verb. testa-
 mentum 1. num. 18. & 19. de testam. Inter quas iudicio meo resolu-
 endum est, requiri testes saltem duos, qui dicant ita coram iu-
 dice testamentum factum fuisse: quia & consistere de omni facto

debet, an factum sit, antequam de viribus queratur. Nec acta
 ipsa iudicialia fidem faciunt, antequam constiterit esse acta iudicialia,
 testibus duobus viris fide bona electis, ca. quoniam contra fal-
 sum, de probat. §. Et §. probatio omnis plena saltem duobus eget
 testibus, l. ubi numerus de test. P. Facit & quod traditum est, tes-
 tamentum probari posse per instrumentum, ita concludit glo. in
 l. fin. C. de fideic. & ibi Bart. & plenius in l. heredis, de testa. in P. Gui-
 do. P. ap. ut servari tradit de off. 3. 37. probando scilicet casum amif-
 sionis eius scripturae, & eius quod in eo continebatur, si testa-
 mentum factum coram septem testibus fuisset deperditum vel
 substractum, Bal. sing. 1. 56. inc. nemo prudens Boer. conf. 48. nu. 11.
 Et hodie remissa est omnis testamentorum solemnitas in testa-
 mentis ad pias causas, dum tamen apparet de voluntate perfe-
 cta, idem eo. conf. nu. 4. & 5. §. Nam §. testamentum duplici modo
 imperfectum dici potest, & ratione solemnitatis, & ratione vo-
 luntatis. Et aliquando ubi constat de voluntate, etiam si sole-
 mnitas deficiat, valet testamentum, docet Boer. de off. 2. 40. nu. 43.
 Et proinde quamvis remittatur solemnitas, tamen est probanda
 voluntas.

De Testamento Solemni & in Scriptis facto.

Cap. 4.

- 1 Testamentum in scriptis & solemne quid.
- 2 Testamentum subscribendi formula.
- 3 Subscriptio & signatio in testamento solemni testium requiruntur.
- 4 Testamentum in quacumque materia scribi potest.
- 5 Testes testamentarij omnibus actibus testamenti adesse debent. Et ido-
neae censentur habita ratione codicis testamenti. & si p. f. ca. n. si.
- 6 Signata in testamento referari non debent, usque ad apertionem.
- 7 Testamenti tabulae quomodo aperienda.

Testamentum in scriptis antonomastice dicitur, quod so-
 lemmitate maiore perficitur. De qua sigillatim agitur in l. ad
 testium, de testa. P. & in l. hac consultiissima 21. eo. tit. C. ubi Paul.
 Castr. ponit 13. requisita ad testamentum perficiendum solemne.
 Porro Io. Faber ad §. possunt de testa. ap. Justin. & post eum Chaf-
 sanus, in §. 4. ad ver. illa par son testament valablement fait. num.
 11. ad successions, in consuet. Burg. quae hodie in praxi istius testa-
 menti perficiendi sunt, tradunt. Et in summa, qui ita testari vel-
 lit, debet scribere per se testamentum si nolit aliquos scire, quid
 in eo scriptum sit. l. hac consultiissima, de test. vel per alium, puta se-
 cretarium suum, aut & non obse. v. u. eo. C. l. seruus 28. eod. P. Sal-
 tem nomen heredis per se vel unum ex testibus, §. sed his omnib.
 de testa. l. iubemus 29. & l. nostram 30. eo. tit. §. quia vero ante, novell.
 119. 2. Vocare debet testes septem eosque rogare, ut sint testes,
 quomodo hoc testamentum sibi condiderit, l. heredes palam, §.
 in testamentis, de testa. & scripserit, vel subscr. ribat: & si nesciat li-
 teras, octauum adhibere debet testem, qui subscribat, l. cum an-
 tiquitas. C. eod. In quo videtur corrigi. l. hac consultiissima.

§. 3. Quando §. per se testator subscribit, debet iubere, ut in 2
 continentem se omnes testes subscribant, d. l. hac consultiissima. Sub-
 scriptiones haec formam habent, primum testatoris. Ego talis vo-
 lo hanc curiam testamentum esse meum. Et sicut in ea scriptum est, te-
 statum sum. Subscriptio testium. Ego talis, Petrus puta Gregorius,
 vocatus & rogatus in testem ad testamentum talis, quod hac schedula
 continetur, manu propria subscripsi, & tali signo signavi. Sic enim Vl-
 pianus tradit, l. singulos 30. de testam. P. singulos testes, qui testamento
 adhibentur, proprio chirographo annotare convenit, quis & cuius te-
 stamentum signaverit. Ponuntur subscriptiones in ima parte tes-
 tamenti. §. 4. In §. eodem testamento apponuntur sigilla, vide 3
 Boer. in §. 1. in §. off. mag. de testa. in consuet. Biturig. singulorum tes-
 tium, qui se subscripserunt: nam utrumque subscriptio & signa-
 tio requiruntur. Si quis ex testibus, inquit Vlpian. in l. ad testium
 numerum 22. §. si quis ex testibus de testa. P. lib. 29. tit. 3. nomen suum
 non adscripserit, veruntamen signaverit, pro eo est atque si adhibitus
 non esset, & si. v. m. r. faciant, adscripserit se, non tamen signaverit,
 adhuc idem dicemus. Signare, idem, explicat esse: quando annulo
 vel aliquo instrumento habente characterem, signi sit impressio,
 d. l. ad testium, §. signum autem, §. possunt, de testa. ord. ap. Iust. l. signa-
 torius, de verb. sig. Nec inter est annulo seu sigillo proprio, seu tes-
 tatoris vel alicuius signaverit, d. l. ad testium, §. si ab ipso, & d. §. pos-
 sum. Sigilla lino debent appendi, quo inuoluta vel plicata claudu-
 tur charta testamentaria: vel linteo, quo includitur testam. etum.
 Nam signatas tabulas accipi oportet, et si linteo, quo tabulae in-
 uoluntur sunt, signa impressa, id est, additis lino vel cordulis ap-
 pensa, vel alia clausura fuerint, d. l. ad testium §. si. Si linteo non addit,